

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Název školy	Střední průmyslová škola strojnická Vsetín
Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0483
Autor	Ing. Lubomír Dočkal
Název šablony	III/2
Název DUMu	15.2 Šroubové mechanismy
Tematická oblast	Kinematické mechanismy
Předmět	Stavba a provoz strojů
Druh učebního materiálu	<i>prezentace</i>
Anotace	1. hodina
Vybavení, pomůcky	PC, názorné pomůcky
Ověřeno ve výuce dne, třída	24. 4. 2013, 3. A

Střední průmyslová škola strojnická Vsetín

www.zlinskedumy.cz

Výukové cíle

- popíše účel a použití šroubových mechanismů
- určí základní rozdělení dle přeměny pohybů a konstrukce
- popíše jednotlivé části
- zná používané konstrukční materiály šroubových mechanismů

Klíčová slova

- mechanismus
- šroub - matice
- účinnost
- transformace pohybu
- konstrukce

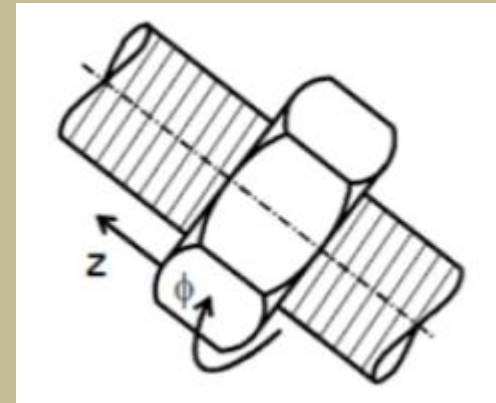
ŠROUBOVÉ MECHANISMY

CHARAKTERISTIKA

Jedná se o mechanismus pro transformaci pohybu rotačního na pohyb posuvný a naopak - vodící šroub soustruhu, vřetena lisů a ventilů, u šroubových zvedáků, stahováků, ... Jsou vytvořeny šroubem a maticí.

Výhody

- jednoduchá konstrukce
- levné
- nenáročné na obsluhu a údržbu
- pro vyvození velké síly
- přesné

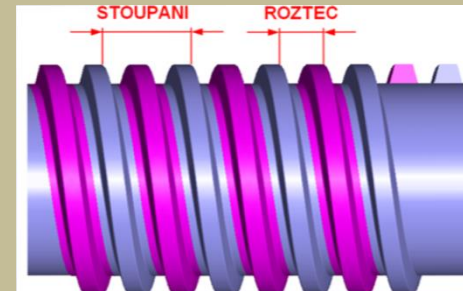
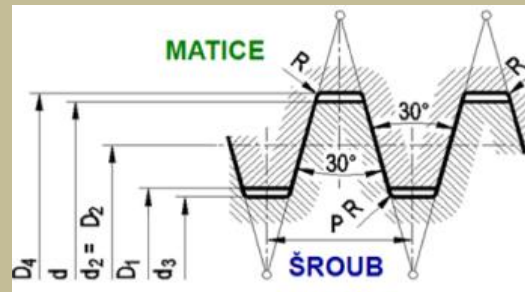

Nevýhody

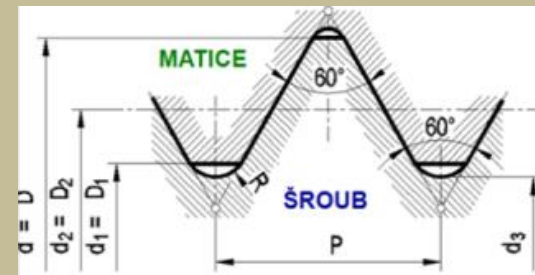
- velké tření v závitech matice a šroubu
- malá účinnost (mimo kuličkových šroubových mechanismů)
- větší opotřebení → vůle

KONSTRUKCE A MATERIÁLY

- U pohybových šroubů se používá výhradně lichoběžníkový rovnoramenný závit („Trapézový“ Tr d x P); kde se vyžaduje samosvornost → jednochodé, u ostatních (např. lisů) i vícechodé.

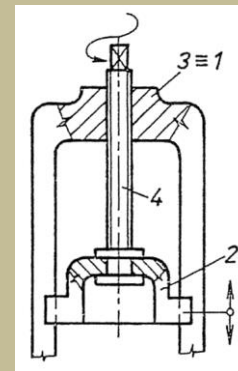
- Pro jednostranně namáhaná vřetena → lichoběžníkový nerovnoramenný závit (S d x P)
- Pro velmi malé osově síly → metrický závit (mikrometr (závit M d x 0,5))
- Vřetena - materiál 11 500, 11 600
- Matice - šedá litina; pro větší namáhání bronz, mosaz

ŠROUBOVÉ MECHANISMY

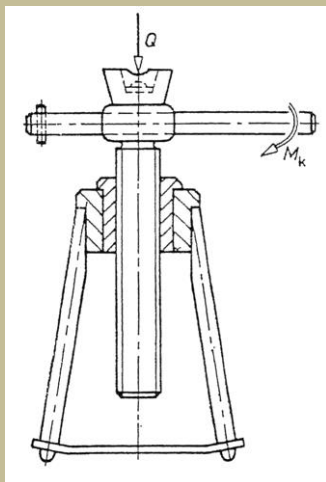
Matice je uložena pevně

- maticí nelze otáčet a pohybovat
- šroub se otáčí v matici a zároveň se posouvá ve směru své osy

Použití

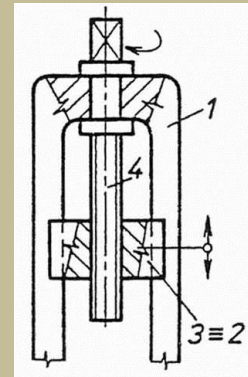
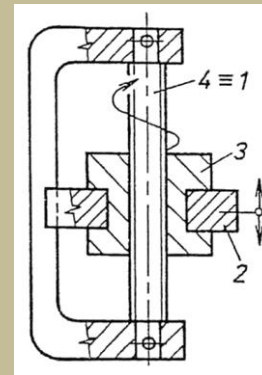
- šroubové lisy
- zvedáky

ŠOUBOVÉ MECHANISMY

Matice je uložena posuvně

- může se pohybovat ve směru osy, ale nemůže se otáčet
- šroub je uložen v ložiscích, může se otáčet, ale nemůže se posouvat

Použití:

- svěráky
- pracovní stoly obrábějících strojů
- vodící šroub suportu soustruhu
- stahováky (ložiska, řetězy)

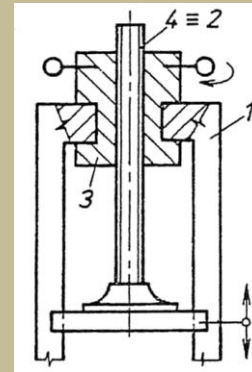

ŠOUBOVÉ MECHANISMY

Matice je uložena otočně

- může se otáčet kolem své osy, ale nemůže se posouvat
- šroub je uložen ve vedení, může se jen posouvat, nemůže se otáčet

Použití:

- stahováky (ložiska, řetězy)
- zvedáky

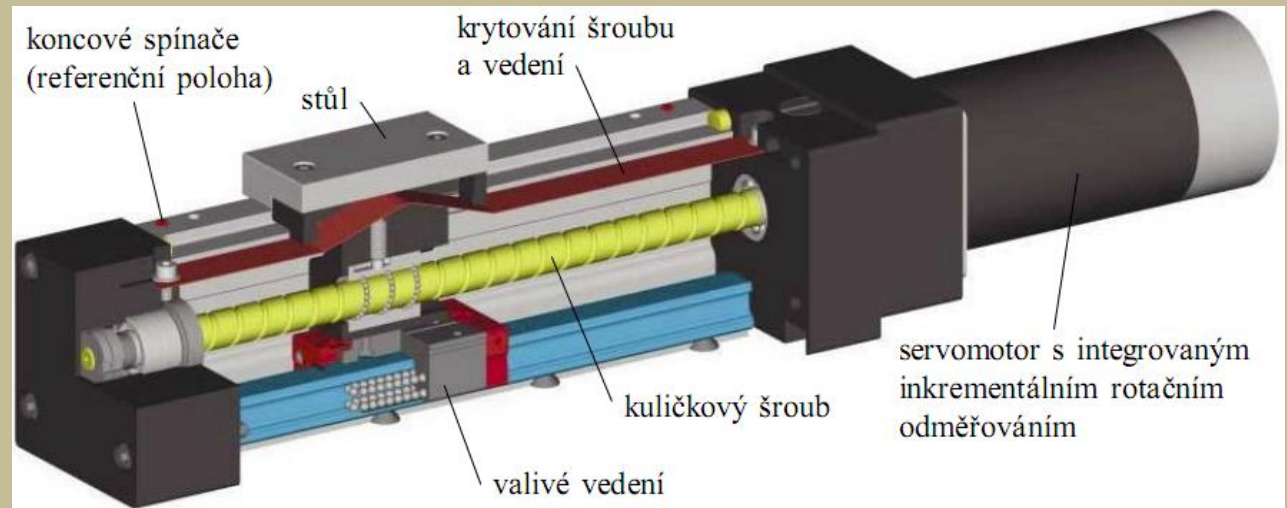
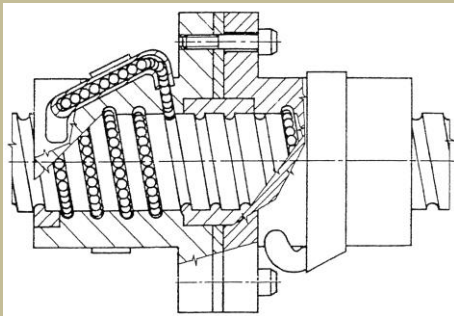
KULIČKOVÝ ŠROUB

Snížení tření u šroubových mechanismů a tím zároveň podstatné zvýšení účinnosti ($90 \div 93 \%$), lze dosáhnout užitím kuličkového šroubu.

Smykové tření v závitech matice a šroubu (jako u předešlých konstrukcí) je zde nahrazeno třením valivým → kuličky se odvalují ve vybroušených drahách matice i šroubu. Musí být vyřešena recirkulace (oběh) valivých tělísek.

Použití

- u posuvů obráběcích strojů

Otázky

- Popište účel a použití šroubových mechanismů.
- Uvedte a nakreslete rozdělení šroubových mechanismů z konstrukčního hlediska.
- Určete zásadní požadavky kladené na šroubové mechanismy.
- Vysvětlete strojní část - kuličkový šroub

Literatura, použité zdroje textu a obrázků

- Ing. Bohumil Friesleben - Základy strojnictví, Vydala ALBRA - pedagogické nakladatelství Úvaly
- BOLEK,A., KOCHMAN,J. aj. Části strojů 2. svazek. 5. vydání, Praha: SNTL, 1990
- DOLEČEK,J., HOLOUBEK,Z., Strojnictví 1 pro SOU, 1. vydání Praha : SNTL, 1988
- KŘÍŽ, R., Strojírenská konstrukce 1. 1. vydání, Praha: SNTL, 1986
- ostatní obrázky a fotky vlastní dílo